

Порогові ціни

Аналіз рентабельності сільськогосподарського підприємства можна зробити також шляхом порівняння ціни товару з одиничними витратами на виробництво.

Питомі витрати (середні витрати) обчислюються шляхом ділення виробничих витрат на кількість виробленої продукції.

Форм.5

Якщо витрати віднесені на виробництво не лише однієї продукції, а й на виробництво декількох побічних продуктів, вартість побічної продукції повинна відніматися при визначенні виробничих витрат, щоб отримати правильний показник для порівняння за ціною основної продукції. Це ж правило також застосовується, якщо прямі платежі (нетоварна продукція) включаються до валової продукції. Причину цієї корекції легко пояснити:

З вищенаведеного розрахунку випливає, що (чистий) прибуток повинен бути принаймні рівним нулю для досягнення межі рентабельності.

Розрахунок чистого прибутку виглядає (спрощено) наступним чином:

Кількість продукції x Ціну 60 ц x 11,42 євро/ц = 685.10 євро/га + вартість побічної продукції (включаючи прямі платежі) +	348.00 євро/га	
- Виробничі витрати (див.Форму 2) -		1,066.41 євро/га
= Чистий прибуток =		-33.31 євро/га

Питання, на яке зараз слід відповісти:

Наскільки високою повинна бути ціна основною продукцію, щоб чистий прибуток дорівнював нулю?

Розв'язок знаходимо після вирішення наступного простого рівняння

Кількість продукції * ціну + вартість побічної продукції - виробничі витрати = 0

Кількість продукції * ціна + вартість побічної продукції = виробничі витрати

Кількість продукції * ціна = виробничі витрати - вартість побічної продукції

Ціна = (виробничі витрати - вартість побічної продукції) / Кількість продукції

Величиною для порівняння отриманих порогових цін слугує змішана ціна товарної та фуражної пшениці у відповідності з їх частками. 11,42 євро / ц

39

Аналогічно розрахунку (чистого) прибутку покрокова процедура дозволяє також зробити більш глибокий економічний аналіз.

Поріг рентабельності (довгострокова ціна, мінімальна цінова межа)

З розрахунку всіх виробничих витрат (довгострокових загальних витрат) для однієї виробничої одиниці виходить *довгострокова* мінімальна цінова межа.

Якщо ціна товару дорівнює довгостроковій мінімальній ціновій межі, то чистий прибуток дорівнює нулю (і всі фактори довгостроково окупаються) => поріг рентабельності!

У прикладі розрахунку довгострокова мінімальна цінова межа для покриття загальних витрат на виробництво (поріг рентабельності) розраховується таким чином:

19	Загальні витрати на виробництво (див. Форму 2)	1 066,41 євро/га
23	- вартість побічної продукції (включаючи прямі платежі)	348,00 євро/га
28	= пропорційні виробничі витрати основної продукції	718,41 євро/га
	/ Кількість продукції (основної продукції)	60,00 ц/га
	= Порогові ціна основної продукції	11,97 євро/ц

Поріг виробництва (короткострокова мінімальна цінова межа)

Якщо в розрахунку враховуються лише змінні витрати, результат називається короткостроковою мінімальною ціною межею, при якій продовження виробництва при наявних основних засобах є економічно доцільним (= > поріг виробництва!)

Короткострокову мінімальну цінову межу можна обчислити шляхом поступового додавання змінних витрат

Змінні витрати (з розрахунку МД: поставки та послуги)

39	- вартість побічної продукції (включаючи прямі платежі)	
	+ Відсоткова ставка на оборотні кошти	→ Поріг виробництва I 2.63 є/ц
	+ Ставка заробітної плати (продуктивна робота)	→ Поріг виробництва II 4.13 є/ц
	+ Інші альтернативні витрати (земля, права)	→ Поріг виробництва II 4.13 є/ц

Поріг прибутку.

Якщо альтернативні витрати за використані фактори не враховуються при розрахунку (як при розрахунку прибутку), отримуємо порогову ціну, при якій прибуток дорівнює нулю.

У розрахунку довгострокова мінімальна цінова межа для досягнення прибутку (поріг прибутку):

19		7,22 євро/ц
----	--	-------------

Вплив прямих платежів за землю

Розрахунок порогових цін показує не тільки чистий розрахунок витрат, але й вплив прямих виплат за землю, що знижує витрати на продукцію:

23	348 євро/га	/	60 ц/га	=	5,80 євро/ц
----	-------------	---	---------	---	-------------

Без прямих платежів за землю найнижчі межі цін були б вищими на цю суму, ніж цифра, обчислена з урахуванням прямих платежів за землю.

28	Якщо є вільна робоча сила та земельні площі (без урахування альтернативних витрат), ціна на пшеницю вища за поріг виробництва (I) навіть без урахування прямих платежів (I) і являє собою найвигіднішу альтернативу:	→ Поріг виробництва I	8,43 євро/ц
----	--	-----------------------	-------------

Це стосується також і в тому випадку, якщо існують альтернативні витрати на працю (без заробітної плати)

→	Поріг виробництва II	9.93 євро/ц
---	----------------------	-------------

Якщо ще є альтернативні витрати на землю (або якщо слід сплачувати плату за оренду), то виробничі витрати без урахування прямих платежів вищі, ніж досягнута ціна:

→	Поріг виробництва III	13.85 євро/ц
---	-----------------------	--------------

Порівняльна оцінка заходів ефективності

Різні показники ефективності виробництва пшениці тісно взаємопов'язані і не можуть бути проаналізовані окремо.

Кожен показник може бути використаний, щоб зробити висновок про те, чи є виробництво (довгострокове чи короткострокове) економічно обґрунтованим.

Неможливо, щоб один показник показував, що виробництво вигідно, а інший показник вказує на неефективність виробництва!

Відносини між різними показниками ефективності можна проілюструвати таким чином:

	Маржинальний дохід/ Чистий прибуток	Окупність факторів	Порогові ціни
Неефективно	< 0	$<$ (альтернативні) витрати	$<$ ціна продукції
Межа ефективності = 0		$=$ (альтернативні) витрати	$=$ ціна продукції
> 0	$>$ (альтернативні) витрати	$>$ ціна продукції	Ефективно

У прикладі розрахунку ці співвідношення неможливо перевірити. Особливо чітко це співвідношення показано у формі 5, оскільки всі показники ефективності представлені паралельно один з одним.

Якщо ціна товару встановлюється рівною довгостроковій мінімальній межі ціни (порог рентабельності), то отриманий чистий прибуток (якщо інші умови залишаються незмінними) дорівнює нулю (виручка = загальні витрати), а для окупності факторів виробництва: капітал, земля, робоча сила вони залишаться таким ж, як на початку (середньозважене).

Якщо витрати одного з виробничих ресурсів (капітал, робоча сила, земля) дорівнюють значенню окупності цих виробничих ресурсів, то (у випадку незмінності інших умов) чистий дохід буде рівним нулю (вартість валової продукції = загальним витратам), рівень окупності інших виробничих ресурсів є рівним величині припущених умовних витрат (середньозважені витрати), а найнижча межа ціни дорівнює поточній ціні товару.

Дане відношення стосується як довгострокових (порог чистого прибутку та рентабельності), так і короткострокових показників (маржинальний дохід I, II, II та поріг виробництва I, II, II).

Форма 5